

ДЕВЕТА НАСТАВНА ЦЕЛИНА: Медији – Употреба медија: да, али како?

9.1. Припремамо изложбу

Традиционални и нови медијски уређаји – шта смо нашли?

9.2. Моћ знања и вештина!

Ученици припремају презентације медијских уређаја

9.3. Време је за презентацију!

Групе стручњака приказују своје медијске вештине

9.4. Планирамо медијски производ

Како да употребимо стечене вештине? Ученици се договарају о теми и праве заједнички план рада

ДЕВЕТА НАСТАВНА ЦЕЛИНА:

Кључни појам – „Идентитет“

Уводне напомене за наставнике: Како начин на који ученици виде сами себе утиче на њихов идентитет, учешће у групама и поглед на друштво?

Као што је наведено у уводу овог приручника, образовање за демократско грађанство и образовање за људска права разликују три врсте компетенција. Ова наставна целина бави се медијском компетенцијом, једним од кључних елемената који омогућава људима да учествују у грађанском друштву, како активно тако и пасивно. Да бисмо овај приступ интегрисали на одговарајући начин, поново наводимо те три компетенције.

ЕДЦ/ХРЕ компетенције су:

<p>А. Компетенција за политичку анализу и расуђивање</p> <p>Способност анализе и разматрања политичких догађаја, проблема и контроверзних питања...</p>	<p>Б. Компетенција за употребу метода</p> <p>Стицање способности и вештина да се пронађу и усвоје информације, да се користе средства комуникације и медији...</p>	<p>В. Компетенције за демократско одлучивање и деловање</p> <p>Способност да се процене властите могућности (и ограничења) у политичком суделовању и да се направи одговарајући избор активности...</p>
---	--	---

Друга компетенција у табели – „компетенција за употребу метода“ – укључује медијску компетенцију као централни елемент. У наставној целини која следи нагласак је на способности ученика да раде са постојећим медијима, да искористе њихове могућности, али и да буду свесни њихових ограничења. Притом су у средишту пажње практичне способности како наставника тако и ученика. Тек после овог практичног увода биће обрађено кључно питање личног коришћења медија и избора одређене теме.

У медијском образовању могу се уочити четири димензије медијске компетенције:

Техничка медијска компетенција:

- Способност да се медији правилно користе и познавање њихових креативних могућности.

Културолошка медијска компетенција:

- Познавање медијског „кодекса“ и свих естетских и друштвених облика изражавања, односно разних медијских „кодова и жанрова“ – од вести преко реклама до ТВ серија и документарних филмова. Едуковани корисници у стању су да схвате медијски код комуникације, да уоче медијске исказе, те да их разумеју и искористе у друге сврхе.

Друштвена медијска компетенција:

- Способност коришћења расположивих облика комуникације (укључујући личну) на мудар начин. Друштвене везе су све више повезане са медијима: поред СМС порука и електронске поште ту спадају и алатке/апликације на смартфону, скајп, те различити облици „друштвених мрежа“ (Фејсбук, Твитер и др.).

Рефлексивна медијска компетенција:

- Корисник је способен да у сваком тренутку критички анализира функцију медија, као и сопствено понашање у односу на медије.

Цео опсег образовања за медије укључује ове четири димензије. Перспектива образовања за демократско грађанство и образовања за људска права дотиче се само неких аспеката ових концепата и не може заменити медијску едукацију.

Међутим, кад су у питању циљеви образовања за медије, поменуте четири димензије представљају кључне стратегије медијског образовања. Директна веза између техничке медијске компетенције наставника и учесталости употребе медија у учионици још је један разлог због којег је ова наставна целина корисна. Многи наставници отворено признају да не знају како да користе различите врсте медија, или да не схватају могућности њиховог коришћења на часу. Међутим, једно је јасно: што сигурније рукују одређеним медијским уређајима, то их више употребљавају на својим часовима.

Наш циљ је да охрабriamo наставнике у том правцу, да би били у току – можда, уз помоћ ученика – са развојем у домену медија, као и савремених технологија, нових софтвера и комуникацијских платформи. Уз то ће често бити неопходно доносити одлуке о томе како на најбољи начин све то интегрисати у сопствену наставу (нпр. коришћење скајпа, мејла, интернета и друштвених медија – рецимо, у циљу долажења до информација у оквиру истраживања).

Ова наставна јединица бави се практичним медијским компетенцијама и наставника и ученика. Тек пошто се позабавимо овим аспектом, могуће је усредсредити се на употребу медија и избор специфичне теме којом ће се ученици бавити.

Циљ образовања за демократско грађанство је да подстакне развој компетенција из три области. Ова наставна целина има следећи профил компетенција:

Компетенције за		
... политичку анализу и расуђивање	... употребу метода	... политичко одлучивање и деловање
**	*	***

Методe рада ученика

У овој наставној целини ученици ће користити означене методе. Наставник мора да одлучи да ли ће неким или свим ученицима бити потребна додатна припрема да би били у стању да се служе наведеним методама.

- x Истраживање (трагање за информацијама) у библиотекама
- x Претраживање на интернету
- 0 Интервјуисање и анкетање
- 0 Тумачење слика
- x Рад са мапама ума
- x Креирање плаката
- x Организовање изложби
- x Планирање и држање презентација
- 0 Припрема графо-фолија и *PowerPoint* презентација
- 0 Писање новинских чланака
- 0 Извођење представа
- 0 Организација и држање дебата

ДЕВЕТА НАСТАВНА ЦЕЛИНА: Медији – општи поглед
Употреба медија: да, али како?
Ученици показују једни другима како да користе уређаје

Назив лекције	Васпитно-образовни циљеви	Задачи	Наставна средства и материјали	Методе
Лекција 1: Припремамо изложбу	Ученици схватају да је важно да разумеју техничке детаље о медијским уређајима и да је неопходно да овом питању посвете мало времена. Уче како да поставе изложбу.	Прикупљају и описују различите уређаје и припремају изложбу у учионици Користећи уређаје који им нису познати, ученици покушавају да опишу уређај и начин на који функционише.	Медијски уређај (као на пример аналогни или дигитални фотоапарат, и сл.), наставни лист „Картице са кратким описом медијских уређаја”.	Разговор, групни рад, домаћи задатак.
Лекција 2: Моћ знања и вештина	Ученици схватају како су разнолики медијски уређаји које могу да користе. Наставник им даје податке о медијима и о томе како да их користе.	Припремање изложбе медија у учионици и продубљивање разумевања о томе како одређени медијски уређаји раде.	Лични медијски уређаји, школски медијски уређаји, додатни материјал за наставнике за девету наставну целину (лекције 1 и 2), наставни лист.	Зависно од начина на који наставник осмисли задатке.
Лекција 3: Велики тренутак - презентација!	Ученици постају технички стручњаци за одабрани медијски уређај. Уче како да представе припремљене информације.	Уз помоћ стеченог техничког знања о одабраним медијским уређајима, ученици припремају презентације у групама.	Медијски уређаји, различита средства потребна за презентацију.	Групна презентација.
Лекција 4: Планирамо медијски производ	Ученици примењују техничке медијске компетенције које су стекли у новом контексту. Бирају тему и медијски уређај који ће користити.	Користећи демократски и представнички процес (у малим групама и кроз заједничку дискусију) одељење бира тему којом ће се бавити и медијски уређај који ће користити.	Наставни лист „Рад са мапама ума“ из Метода рада ученика.	Групни рад, доношење одлука кроз заједничку дискусију.

Лекција 1

Припремамо изложбу

Традиционални и нови медијски уређаји – шта смо нашли?

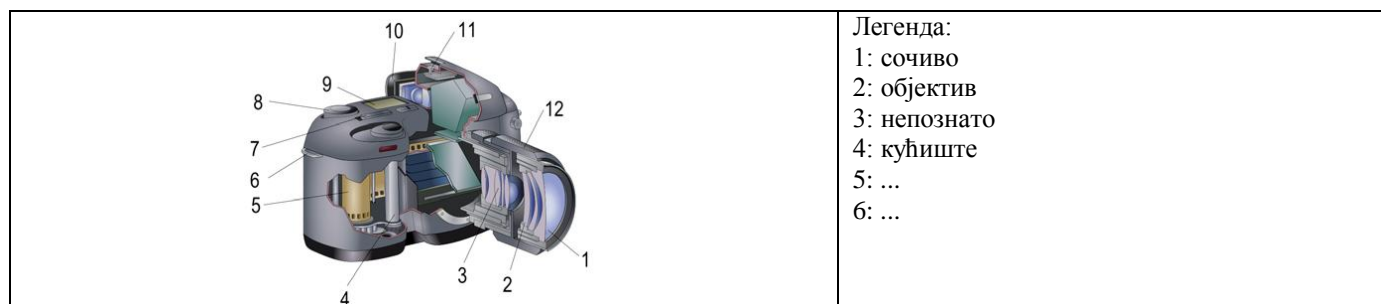
Васпитно-образовни циљеви	Ученици схватају да је важно да разумеју техничке детаље о медијским уређајима и да је неопходно да овом питању посвете мало времена. Уче како да поставе изложбу.
Задачи	Прикупљају и описују различите уређаје и припремају изложбу у учионици. Користећи уређаје који им нису познати, ученици покушавају да опишу уређај и начин на који функционише.
Наставна средства и материјали	Медијски уређај (као на пример аналогни или дигитални фотоапарат, и сл.), наставни лист „Картице са кратким описом медијских уређаја“.
Методe	Разговор, групни рад, домаћи задатак.

Ток часа

Да би ученици постали свесни теме, наставник треба да донесе неки медијски уређај у школу (као што је фотоапарат, пројектор, компјутер, видео камера, мобилни телефон, стара филмска камера, касетофон, графоскоп, итд.). Биће потребно и упутство за употребу за дати уређај, али наставник не треба да га одмах да ученицима.

На почетку часа наставник стави уређај на сто на средини учионице. Ученици имају задатак да објасне како фотоапарат или неки други уређај ради, чак и ако им је непознат. У ту сврху воде разговор (како би се сви активирали), приликом којег цртају (у паровима) дати уређај (фотоапарат, на пример) и означавају све видљиве делове и дугмад (као што је приказано на слици испод). Важно је да ученици нацртају и оне делове уређаја који им нису познати. Треба да напишу шта мисле чему ти делови служе.

Приказ ученичког цртежа за наставника:

Што је уређај компликованији, то ће овај задатак бити тежи. Важно је да се ученици не плаше да га раде. Нема погрешних и исправних одговора. Ученике који нису склони техници треба посебно охрабрити.

Наставник затим објашњава циљеве и процедуру целе наставне јединице:

- Организовање изложбе медијских уређаја донесених од куће и оних из школе (лекција 2); облик рада: индивидуално или у пару, евентуално у троје. Поред савремених апарата/технологија, требало би омогућити и представљање неког од уређаја који су раније били у употреби (магнетофон, полароид, стара филмска камера).

- Упознавање са једним од уређаја, са његовим функцијама и могућностима и представљање датог уређаја друговима из одељења (лекција 3 – плус додатни часови зависно од броја уређаја који ће бити представљени).
- Када се ученици упознају са уређајима, одељење одлучује о медијском производу (филм, тонски прилог, изложба слика, фото прича, итд.) и договарају се о прелиминарном временском оквиру (лекција 4).

На крају часа, наставник треба да направи евиденцију о томе ко хоће/може да представи који уређај (сам, у пару, у групи). На располагању су и школски уређаји, како актуелни, тако и раније коришћени (ако су сачувани), с тим да њих показује и укратко објашњава наставник.

Ученици добијају обрасце (наставни лист „Картице са кратким описом медијских уређаја“) које треба да испуне описом појединих апарата у предвиђеним рубрикама. Биће договорено и како ће уређаји бити изложени у учионици и где ће, из сигурносних разлога, стајати под кључем.

Задатак: Ученици одлучују које апарате желе да представе. Ако их доносе од куће, морају то учинити већ следећег часа. Наравно, родитељи морају бити обавештени о сигурносним мерама за чување уређаја.

Лекција 2

Моћ знања и вештина!

Ученици припремају презентације медијских уређаја

Васпитно-образовни циљеви	Ученици схватају како су разнолики медијски уређаји које могу да користе. Наставник им даје податке о медијима и о томе како да их користе.
Задаци	Припремање изложбе медија у учионици и продубљивање разумевања о томе како одређени медијски уређаји раде.
Наставна средства и материјали	Лични медијски уређаји, школски медијски уређаји, додатни материјал за наставнике за девету наставну целину (лекције 1 и 2), наставни лист.
Методe	Зависно од начина на који наставник осмисли задатке.

Ток часа

На крају првог часа наставник (или група ученика) припрема сто/површину где ће бити изложени уређаји, а за мале апарате витрину на закључавање. Ако се учионица закључава, ученици могу доносити своје уређаје раније и постепено проширивати изложбу. Наставник прати ученике док прикупљају уређаје и одговара на сва питања која му постављају. Потребно је обавестити и родитеље о томе зашто њихова деца доносе медијске уређаје у школу и које су мере предузете за њихово чување. Потребно је разрадити и правила о руковању уређајима.

Када је изложба спремна и све лепо постављено, укључујући и писане описе појединих апарата (према наставном листу) наставник треба да одреди „стручњаке за изложбу” – ученике који ће бити одговорни за изложбу и помагати својим друговима приликом представљања и демонстрације.

Ученици (уз помоћ наставника, ако је потребно) праве списак група и уређаја на којима раде. На списак треба додати и време презентације. Зависно од величине одељења и броја изабраних уређаја, може бити потребно више часова за презентације (видети наставни лист за ученике).

Списак треба окачити на видно место – то ће допринети и саморегулисаном учењу.

Списак може изгледати овако:

Медијски уређај	Чланови групе	Датум, време и трајање презентације
Видео рикордер	Тимон, Мирка, Сузана, Марио	Среда, 14. фебруар, 09:00; 20 минута
Дигитални фотоапарат	Лена, Лиза, Софија, Ђина	Среда, 14. фебруар, 09:20; 20 минута
МП-3 плејер	Стефан, Виорела	Четвртак, 15. фебруар, 08.20; 15 мин.

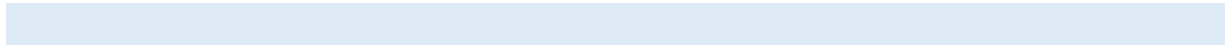
Остатак часа: Ученици раде на својим презентацијама, уз подршку наставника, упутстава за употребу апарата и, евентуално, користећи интернет. Солидну помоћ пружају тезе из пакета метода намењеног ученицима („Припрема и држање презентација“) које се овом приликом могу прећи с целим одељењем.

Као додатак овом часу, наставник може припремити кратко предавање које ће одржати након изложбе (десетак минута). Постоје два начина да се то уради (добро обавештени наставници могу припремити и другачије излагање):

Медији у демократији: Циљ је да се ученицима укаже на функцију коју медији имају у нашем друштву. Ученицима основне школе могу се презентовати основни подаци који ће им помоћи

да постепено схвате улогу медија (видети додатни материјал за наставнике за девету наставну целину, лекција 1).

Како се носити са телевизијом: Као алтернативу, наставник може припремити излагање на тему „Како се носити са телевизијом“, ако то више одговара његовом начину рада (видети додатни материјал за наставнике 9.2).

Лекција 3

Велики тренутак - презентација!

Групе ученика приказују своје медијске вештине

Васпитно-образовни циљеви	Ученици постају технички стручњаци за одабрани медијски уређај. Уче како да представе припремљене информације.
Задаци	Уз помоћ стеченог техничког знања о одабраним медијским уређајима, ученици припремају презентације у групама.
Наставна средства и материјали	Медијски уређаји, различита средства потребна за презентацију.
Методe	Групне презентације.

Ток часа

Одговорност за ову лекцију (евентуално подељену на 2-3 часа) преузимају ученици. Презентације ће бити централни догађај. Улога наставника биће углавном да прати и саветује тимове током фазе припремања. Ту спада евентуално и задатак да се усмерава/модерира ток презентација и одговарајућих дискусија, посебно у делу који се односи на питања и повратне информације. У припремној фази, наставник може ученике (по групама, или цело одељење) упознати са методама рада и наставним материјалима из одељка „Методe рада ученика“, а по потреби и ширим информацијама о:

- планирању и одржавању презентација;
- припремању графофолија и *PowerPoint* презентација;
- и прављењу плаката.

Неке групе ће можда желети да испробају презентацију. Могућност да унапред покажу презентацију наставницима или друговима из одељења од којих ће добити и повратну информацију подстиче осећај сигурности и има великог утицаја на будуће презентације ученика, те их је потребно подржати у томе. (За ЕДЦ/ХРЕ ово је важно у том смислу што је једна од основних компетенција у коришћењу метода у демократији управо представљање властитих информација и ставова слободно и на убедљив начин.)

Лекција 4**Планирамо медијски производ****Како да употребимо стечене вештине? Ученици се договарају о теми и плану рада**

Васпитно-образовни циљеви	Ученици примењују техничке медијске компетенције које су стекли. Бирају тему и медијски уређај који ће користити у новом контексту.
Задачи	Користећи демократски и представнички процес (у малим групама и кроз заједничку дискусију) одељење бира тему којом ће се бавити и медијски уређај који ће користити.
Наставна средства и материјали	Наставни лист „Рад са мапама ума“ (из Метода рада ученика). Наставни лист: картице с кратким описом медијских уређаја.
Методe	Групни рад, доношење одлуке кроз заједничку дискусију.

Ток часа

Користећи информације о употреби медијских уређаја које су прикупили, ученици заједно са наставником бирају тему (у контексту „Медији“) којом ће се бавити. У већим одељењима, могу се одабрати 2-3 теме на којима ће радити групе од 7-8 ученика. У пројекат се укључују заједнички прикупљене информације и сазнања о руковању уређајима.

Тема се може односити на неку област из образовања за демократско грађанство и образовања за људска права – на пример, ученици могу одлучити да документују сва игралишта у својој заједници и направе списак онога што им недостаје. Податке могу послати надлежнима или их објавити у локалној штампи. Могу, такође, документовати и неко градилиште током дужег периода (користећи слике, тонске записе, видео-спотове итд.) и направити интересантну репортажу. Када изаберу тему, ученици треба да одлуче коју врсту медијских уређаја и средстава информисања ће користити да би документовали информације.

Прилично је компликовано пронаћи тему која се свима свиђа, али то може бити добар начин да ученици вежбају дискусију и постизање демократског компромиса.

Групе ученика затим треба да разраде неке прелиминарне идеје користећи мапе ума из Метода рада ученика. О тим идејама ће се расправљати на часу. Ако ученици користе мапе ума први пут, наставник треба да им скрене пажњу на неопходне кораке у креирању мапе ума, а може и написати пример на табли.

Најзад, одељење прави план рада за свој медијски пројекат и спроводи га (евентуално у мањим групама). Уколико је изводљиво, крајњи резултат ће бити атрактиван медијски производ: на пример, презентација/демонстрација на родитељском састанку или пред другим одељењима, брошура, новински чланак или интернет-документација.

Ако се о предлозима разговарало у групама, резултате треба објединити. Дискусија са целим одељењем треба да укључи и питање одговорности:

- Какву одговорност има особа која снима фотографске, филмске и тонске записе?
- Шта значи заштита личних права једне особе?
- Кога треба да питамо за дозволу или га обавестимо о појединим фазама пројекта?

Презентацијом, публикавањем или демонстрацијом завршава се заједнички пројекат (у оквиру наставног предмета у којем се дотична тема уобичајено обрађује), односно девета наставна целина.

Додатни материјал за наставнике
Девета наставна целина: Материјал за наставнике бр. 1
Медији у демократским друштвима

У демократском друштву, медији су на страни људи и истине. Чињенице се представљају објективно и јасно. Мишљења и судови су експлицитно означени (на пример, кроз јасну разлику између поруке и коментара), као и информације о којима нема поузданих чињеница или о којима постоје само претпоставке.

Осим тога, медији су разноврсни па се информације стално допуњавају, а могуће је и да један медијски извор исправи други. Зато би требало да корисник медија добија избалансирани информације на основу којих ће формирати властито мишљење.

У диктатури, међутим, ситуација може бити управо супротна. Анализа медија у једној земљи може показати да ли се у тој земљи живи у демократији или не. Слобода мишљења и слобода штампе су од изузетне важности у демократији: без њих нема демократије ни потпуног остварења људских права. Управо зато је униформност масовних медија у некој демократској држави разлог за забринутост. Уопштено говорећи, то значи да сви медији извештавају о неком догађају на исти начин, чак иако о датом догађају постоје другачија мишљења и ставови. Захваљујући протестима и публикацијама неколико критички настројених појединаца могуће је понекад доћи до избалансираних информација, те постоји шанса да се таква униформност медија повремено разоткрије. Већина грађана, међутим, има приступ само униформним масовним медијима, а учинак тога се никако не сме потцењивати.

У прошлости су медији били заслужни за низ „успеха“ у домену људских права. Неретко су саопштења за медије, телевизијски интервјуи или неке друге визуелне поруке допринели ослабањању политичких затвореника; и много пута су људи слали СМС поруке користећи мобилне телефоне да упозоре друге на предстојећу катастрофу.

Медији су, такође, одговорни за информације које шире: може ли новинар бити сигуран да је његов извештај истинит? Да ли је њихов критички став оправдан или само желе да буду први који ће сензационалистички произвести „скандал“?

Користити медије уједно значи спроводити моћ. Ко год да снима и објављује слике или тонске записе, треба да то ради с великом одговорношћу и да буде свестан сопственог значаја у демократском друштву. Ово нарочито важи за ученички рад на документацији и презентацијама, пошто се тако успоставља и вредносни оквир за стицање одговарајућих компетенција.

Додатни материјал за наставнике

Девета наставна целина: Материјал за наставнике бр. 2: Телевизија

1. Зашто су деца тако опчињена телевизијом?

Телевизија пружа непрекидну промену, разоноду и авантуру. Једним притиском на дугме цео свет – стварни или измишљени – нам је на дохват руке, а да притом не морамо да направимо никакав напор, физички или емотивни. Захваљујући даљинском управљачу и мноштву програма можемо да се пребацујемо с једног узбудљивог догађаја на други. Деца се често идентификују са ликовима и особама из различитих телевизијских програма; користе телевизију да би дошли до информација, али и када немају ништа паметније да раде.

2. Колико времена дневно деца проводе испред телевизора?

Деца узраста од 3 до 13 година у западној Европи дневно проводе у просеку 90 минута гледајући телевизију. Штавише, само 60% деце уопште искључује телевизор. Осим тога, телевизор је обично укључен док деца раде нешто друго. Требало би да родитељи поставе нека правила у вези са гледањем телевизије, а и да навикавају децу да обрате мало више пажње на оно што гледају. Општа препорука је да телевизор не буде увек укључен, те да деца гледају занимљиве и значајне програме који су прикладни њиховом узрасту.

3. Да ли има много деце која превише гледају телевизију?

Такозвани „ТВ зависници“ проводе више времена гледајући телевизију него у неким другим активностима (школа, играње, дружење, итд.). Међутим, мало је деце која спадају у ову категорију. У суштини, ако дете понекад гледа телевизију више него иначе, то није проблем. Проблем настаје када дете гледа телевизију насумично или кад нешто није у реду са породицом или у школи. У таквим случајевима, гледање телевизије може послужити као својеврстан бег од стварности.

4. Шта деца различитог узраста воле да гледају?

Млађа деца углавном воле да гледају програме из којих могу нешто научити, као и цртане филмове о свету бајки и пустоловина. На узрасту од око шест година деца постају заинтересована за родне улоге: дечади гледају акционе филмове у којима се могу идентификовати са мушким ликовима; девојчице развијају интерес за забавне и музичке програме, као и за серије у којима породица и животиње играју значајну улогу. Негде око дванаесте године почињу да се интересују за музичке спотове са најновијим хитовима и за серије о младима и првој љубави. Скоро сва деца гледају овакве програме, али ускоро почињу да гледају и програме за одрасле. Родитељи треба да се унапред упознају са садржајем одређених емисија да би могли избећи оне који нису прикладни за децу.

5. Какав је утицај телевизије?

Телевизија може бити разонода, али може и узнемирити децу. То се дешава зато што се слике брзо смењују, а звучни ефекти су гласни, посебно у цртаним филмовима и акционим серијама. Садржаји неких програма преносе одређене идеје о томе како изгледа и функционише стварни свет, док други оперишу светом фантазије, далеких од реалности. Осим тога, телевизија утиче на дечије емоције и деца реагују када виде радост, страх или агресију на исти начин као и одрасли. Недостатак избалансираних садржаја за поређење може постати проблем, па се зато саветује да се не гледају стално жанровски исти програми.

6. Који информативни програми су посебно добри за децу?

Већина канала нуди посебне емисије за децу које пружају информације и преносе знање о свету. Неки канали чак имају и вести за децу које су представљене тако да их деца могу лако разумети. Осим тога, вести за одрасле које се приказују у подне или увече углавном избегавају приказивање слика које нису прикладне за децу. Међутим, и одрасли треба да буду спремни да дају деци одговарајућа објашњења.

7. Колики је значај телевизије у поређењу са другим медијима?

Телевизија је медиј који млађа деца најчешће користе. Временом и други облици медија (као што су ЦД-ови, МП-3, музички спотови, компјутерске игрице, интернет ТВ) добијају на значају, мада ТВ екран ипак остаје главни извор информација и расправа.

Родитељи млађе деце треба да се побрину да се њихова деца упознају са различитим медијима: ТВ-ом за актуелне догађаје и разоноду; радиом за слушање музике и кратких вести током дана; књигама и сликовницама за развијање маште и језичких вештина; компјутерима и интернетом за развијање способности самосталног учења и за комуникацију са другима.

8. Када је телевизија добра, а када није тако идеална?

Деца која гледају различите програме (вести, говорне емисије, серије, итд.) знају много о актуелним догађајима и мноштво чињеница о савременом животу. Телевизија, међутим, не помаже у решавању стварних проблема. Кад се неко потуче, тражи најбољи начин да реагује или покушава да реши загонетку, чињенице саме по себи неће му помоћи. Зато телевизија никада не може заменити образовање у школи или улогу родитеља.

9. Да ли су одрасли узор?

Чак и сасвим мала деца опонашају одрасле када је у питању коришћење медија. Ако одрасли читају новине и њихова деца ће касније бити склона читању новина. Ако одрасли проводе много времена испред ТВ-а и њихова деца ће то чинити. Родитељи зато никада не треба да се жале на навике своје деце када је у питању телевизија, него треба да им пруже добар пример. Деца треба да буду критички гледаоци, а не да само бесциљно гледају телевизију.

10. Шта родитељи могу учинити да подстакну своју децу да буду одговорни гледаоци?

Родитељи не треба да забране телевизију, него да је гледају заједно са децом и објасне зашто су неки програми добри, док други нису. Осим тога, телевизија не треба да се користи као награда или казна. Важно је да се пронађе одговарајућа равнотежа. Деца треба да имају довољно времена за „стварна“ искуства, такозвана „примарна искуства“ – дружење, играње, боравак у природи и граду, сусрете са другим људима. Искуство засновано на медијским информацијама и догађајима једнозначно је, сиромашније и мање аутентично.